

U ovom broju možete pročitati:

- ◆ **Rekonstrukcija RTV BiH: Kompromis o tv kanalima?**
- ◆ **Istraživanje: Šta se čita, gleda, sluša...(3)**
- ◆ **Monitoring: TVBiH i SRT**
- ◆ **Oko monitora**
- ◆ **Help line (IMC)**
- ◆ **Vijesti**

Novosti o medijima

Svake druge sedmice priprema
agencija SAFAX, Sarajevo
<http://www.mp-institut.com/>

◆ Novinarstvo i demokratija ◆ Mediji u tranziciji

Broj 26, Serija I

Sarajevo, 22. februar 1999.

Rekonstrukcija RTV BiH

Kompromis o tv kanalima?

SAFAX iz izvora vlade F BiH saznaje da su federalni ministar za obrazovanje, nauku i kulturu i njegov zamjenik (ovo ministarstvo je nadležno za oblast informisnja) usaglasili sporne stavove oko nacrtu zakona o Radio - televiziji Federacije BiH i da bi se prijedlog zakona mogao pojaviti u Predstavničkom domu federalnog parlamenta već 24. februara.

Prošlog mjeseca nacrt ovog zakona, koji je pripremio Privremeni upravni odbor RTV BiH, bio je na raspravi u Vladi Federacije BiH, ali su bošnjački i hrvatski ministri imali različita stanovišta u pogledu člana 16. ovog zakona, koji je predviđao emitovanje programa na dva komplementarna televizijska kanala na kojima će se ravnopravno emitirati programi na svim službenim jezicima u Federaciji. Predlagači su bili izričiti protiv ideje o uvođenju nacionalnih odnosno jezičkih kanala, pa su čak takvu mogućnost ograničili i stavom da " nazivi i logotipi kanala ne mogu sačinjavati nacionalna obilježja niti upućivati na nacionalnu određenost". Hrvatska strana je, međutim, bila za to da svaki narod (Hrvati i Bošnjaci) imaju svoj kanal.

Kao što je i inače praksa u radu Vlade Federacije BiH, predsjednik je zadužio resornog ministra (koji je Bošnjak) i njegovog zamjenika (koji je Hrvat) da usaglase stavove oko ovog spornog pitanja.

Postignut je kompromis, koji je sugerisan i iz međunarodnih organizacija. U članu 16. biće unesena formulacija koja će omogućiti da se na jednom kanalu daju pretežito programi na hrvatskom, a na drugom kanalu pretežito programi na bosanskom jeziku. Ukupan program će ravnopravno njegovati kulturne, tradicijske i nacionalne osobnosti svih konstitutivnih naroda koji žive u Federaciji, a emitovaće programe i na jezicima manjina i stranim jezicima.

Teško je još uvijek pretpostaviti da li će poslanici u parlamentu, koji mahom predstavljaju “dvije strane” i njihove često oprečne stavove, biti zadovoljni ovim kompromisom. Njegova jezička formulacija, kakva god bila, kao što je ovdje običaj, može se različito tumačiti. Hendikep u cijeloj dosadašnjoj diskusiji o programu federalne televizije bio je što su o njenom karakteru i izgledu programa najviše govorili političari, pravnici i funkcioneri RTV, a najmanje novinari i proizvođači programa na kojima će biti zadatak da pravne formulacije i političke zadaće, koje im kroz ovu raspravu određuju vodeće stranke, pretvore u program koji će se rado gledati i slušati (i, naravno, za njega plaćati pretplata).

Podimo od termina “komplementarni kanali”. Samo vrsni poznavaoци tv produkcije i njenih izvora znaju koliko je teško sastaviti program koji će skladno djelovati, pogotovo sa oskudnim vlastitim resursima i ograničenim novcem za kupovinu stranog programa. Ništa manje teškoća, a sigurno dosta zabuna može izazvati i formulacija (koju još ne znamo precizno, ali znamo njen duh) o “pretežito hrvatskom odnosno bosanskom jeziku” na pojedinim tv kanalima. Bez pilot šeme takvih programa nije moguće garantovati da se njihovi stvaraoci neće već na prvom koraku sapslesti o dvije potajne, skrivene namjere. Prva je, da se na mala vrata prostom jezičkom majorizacijom uvedu ekskluzivno jezički odnosno nacionalni kanali. Druga je, da se, zbog relativno malih potencijalnih kadrovskih i drugih resursa hrvatskog naroda u BiH, ova ravnopravnost izvrigne u jezički debalans koji će srušiti inače medijski korektnu koncepciju komplementarnih programa.

Čini nam se da nedostatak razrađenije programske vizije nove televizije koči brži dogovor oko nje i daje šanse za svekolike bojazni, nepovjerenje i različita tumačenja. Možda je ključno pitanje, kako će se organizovati redakcije i kakav će biti metod uređivanja programa, što naravno nije stvar zakona. Da li će odgovornost za ukupan program, pa znači i promociju i zaštitu njegovih multi - karakteristika, snositi ukupan kadrovski i rukovodni sastav RTV (naravno nacionalno izbalansiran) ili će brigu o nacionalnim osobenostima i njihovoj zaštiti preuzeti nacionalno (etnički) identifikovani urednici i iste takve redakcije. Hoće li se možda svakog dana smjenjivati urednici dnevnika – Bošnjak i Hrvat i saglasno interesima svojih naroda (ili bolje reći svojih vodećih partija), pa danas praviti “ovakav”, a sutra “onakav” dnevnik, što je već viđeno u kriznim mjesecima raspada Jugoslavije? Ili će se moći uređivati izbalansiran dnevnik, koji čak i neće imati komentara o pitanjima koja su još uvijek otvorena u međunacionalnim odnosima dvije zajednice. Novinari moraju odgovoriti na pitanje da li će biti u stanju i na koji način će praviti program, koji će biti sveobuhvatan, informativan, a neće reprodukovati političke tenzije i nerazumijevanje. Konačno, jezikom novinarskih profesionalaca treba odgovoriti, naprimjer, i na pitanje, da li će gledaoci budućeg federalnog tv programa jedan film gledati titlovan na bosanskom, a drugi na hrvatskom jeziku, ili će na dva kanala, možda samo u različito vrijeme, biti jedan te isti film, titlovan i na jednom i drugom jeziku. Slično tome, kako će se prenositi sportski događaji: kombinovanjem reportera koji

Novosti o medijima- na jednom mjestu o aktuelnim medijskim događanjima u Bosni i Hercegovini
Izlazi svakog drugog ponedjeljka na engleskom i bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku. Tekstovi domaćih autora objavljuju se na jeziku kojim se autor služi.

Izdaje: **Media plan** i novinska agencija **Safax**

Urednik: Zoran Udovičić

Redakcija u Sarajevu:
Patriotske lige 30/III, Sarajevo;
Tel/fax:+387 71 213 078, 206 542
E-mail:

safax-mp@bih.net.ba

Dopisništvo u Banja Luci:
Braće Mažar 74, Banjaluka;
Tel/fax: + 381 78 217 943

<http://www.mp-institut.com/>

**PREŠTAMPAVANJE DOZVOLJENO
UZ NAZNAKU AGENCIJE I AUTORA**

Zahvaljujući donaciji Fonda Otvoreno društvo Soros Sarajevo domaćim medijima servis se dostavlja besplatno

isti događaj prenose na oba jezika, naizmjenično – jedan događaj na jednom, a drugi na drugom jeziku, ili jedan te isti događaj na oba kanala sa “pretežitim jezicima”.

Nijedno od pitanja koje smo postavili nije hipotetično, već stvarno. Ko zna praviti tv program zna da će upravo na ova i slična pitanja morati odgovoriti, kad uzme u ruke, kakav god bio, zakon o televiziji. Za novu federalnu BH televiziju bilo bi najpogubnije da se ova profesionalna pitanja već na startu usvajanja zakona zanemare, a kasnije, izvuku kao džokeri. Valjda federalnu tv ne čeka ista sudbina, koja je snašla državno ministarstvo ino - poslova, pa čak i federalnu vladu, čiji ministri u novinama saznaju šta odlučuju njihovi zamjenici, i obratno.

(Z.Udovičić).

Istraživanje

Šta se čita, gleda, sluša...(3)

Centar za manjine iz Sarajeva i Media plan institut Sarajevo izvršili su istraživanje o stavovima stanovništva prema aktuelnim političkim, socijalnim, kulturnim i drugim društvenim pitanjima koja bitno opredjeljuju položaj građana u društvu. U okviru ovog istraživanja, koje je obuhvatilo 2800 ispitanika iz 22 grada u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, analizirani su i odgovori građana na pitanja šta slušaju, gledaju i čitaju.

U ovom izdanju Medijskih novosti dajemo pregled medija koji se, prema mišljenju ispitanika u ovom istraživanju, najrađe prate u Bihaću, Doboju i Trebinju.

Bihać: Hrvatska TV najgledanija

Po mišljenju anketiranih građana u ovom gradu Dnevni avaz (53,0%) i Oslobođenje (24,0%) su dnevni listovi koje oni najrađe čitaju. Od listova iz Hrvatske to je Večernji list (8,0%).

HTV je najgledanija tv stanica (84,0%). Iza nje su TV BiH (61,0%) i kantonalna TV (30,0%).

Dvije najslušanije radio stanice su Radio BiH (41,0%) i lokalni Radio Bihać (32,0%). Najslušanije radio stanice izvan BiH su Hrvatski radio (22,0%) i Radio Rijeka (19,0%).

Doboj: Beogradske Večernje novosti najčitnije

Od 200 anketiranih Dobojlja, 41,5% među dva najdraža lista ubraja beogradske Večernje novosti. Drugi u rang listi su banjalučke Nezavisne novine. Beogradski listovi, Politika sa 6,5 i Blic sa 6,0 posto čitalaca su najdraži listovi izvan BiH.

Srpska televizija Banja Luka ima izrazitu gledanost kod ispitanika

(75,5%). Iza nje su Hrvatska TV (28,5%) i TV Srbije (22,0%).

U mnoštvu radio stanica koje se ovdje mogu čuti prednjače Srpski radio Banja Luka (62,0%) i Radio Srbije (21,5%). Od radio stanica iz Federacije ovdje je, prema mišljenju anketiranih građana, najslušaniji FERN (17,0%). Lokalni Radio Doboj ima mali broj slušalaca (12,0%), ali je njegova relativna slušanost velika, jer se 60,0% ispitanika, kojima je signal ovog radija dostupan, izjasnilo da im Radio Doboj spada u dvije najrađe slušane radio stanice.

Trebinje: prednjači beogradska štampa

Beogradski listovi su najčitaniji i u Trebinju. Večernje novosti (43,0%) i Dnevni telegraf (33,0%). Ali 31,0% ispitanika ne čita nikakve novine.

Srpska televizija Banja Luka (87,0%) i TV Srbije (19,0%) su najgledanije televizije. Ovdje se dosta gleda i TV Nikšić – Crna Gora (15,0%) i HTV (11,0%).

Srpski radio (49,0%) i lokalni Radio Trebinje (44,0%) najrađe slušaju ispitanici u ovom istraživanju. Jedina nezavisna privatna radio stanica u ovom dijelu RS Radio Pegaz ima 26,0% slušalaca.

U idućem broju: *Sarajevo i završna analiza.*

Monitoring

Profesionalni iskoračaj

Monitoring centar Media Plana je sedam dana (8. do 14. februara) posmatrao centralne informativne emisije dvije najsnažnije, uslovno rečeno, državne televizije u Bosni i Hercegovini, kako bi napravio uvid u njihove trenutačne informativne mogućnosti i uređivačku orijentaciju. Kao reprezentativni uzorak uzet je centralni dnevnik u 19,30 sati.

Programi ovih televizija su oslikani kroz dva najaktuelnija događaja proteklih dana – arbitražu za Brčko u Beču i pregovore o Kosovu u Rambujeu. Poseban akcenat je stavljen i na posmatranje pokrivenosti informacijama, kako entiteta, tako i cijele države.

Televizija Bosne i Hercegovine (TVBiH)

U posmatranom periodu na Dnevniku Televizije BiH najviše su dominarile dvije teme – arbitražni postupak za Brčko u Beču i pregovori o Kosovu u Rambujeu. Čak četiri dana prva vijest u dnevniku su bila zbivanja oko arbitraže u Beču, dok je 10., 11. i 13. februara, ova problematika prepustila vrh emisije usvajanju nove bosanskohercegovačke himne i pregovorima o Kosovu.

Brčko

Televizija BiH je imala vlastitog reportera (Zvonko Marić) na arbitražnom saslušanju u Beču, koji je izvještaje slao telefonski, ali i putem satelitskih linkova što je omogućavalo da gledaoci u BiH mogu da čuju izjave pojedinih svjedoka iz Beča.

Kroz posmatrano izvještavanje u vezi Brčkog stiče se dojam da je federalna (tačnije bošnjačka) strana prilično sumnjičava u nepristrasnost međunarodne zajednice u ovom postupku. Tako, 8.2., voditeljica najavljujući izvještaj iz Beča daje značaj činjenici da je federalna delegacija smještena u hotelu poznatom po aferi prisluškivanja članica OPEK-a sedamdesetih godina, a srpska u hotelu gdje se održava arbitraž. Nakon toga izvještač još konstatuje da je federalna delegacija “užasnuti prijedlogom Karlosa Vestendorpa da se prolongira konačno rješenje za Brčko”. Takođe, 12.2. u izvještaju iz Beča se kaže da se šef misije OSCE u BiH Robert Beri u Beču sastao sa srpskom delegacijom i razgovarao o Kosovu. Izvještač se pita: “Šta Beri ima razgovarati sa bosanskim Srbima o Kosovu i to u Beču”.

Inače, karakteristika izvještavanja ovog reportera sa arbitražnog postupka za Brčko je davanje komentara kroz izvještaj, kao i naglašavanje nekih činjenica što je, katkada, išlo na uštrb pune informacije iz Beča. Naprimjer, 9.2. novinar izvještaj bazira na Farandovoj izjavi da su HDZ, kao i neke stranke u Republici Srpskoj ultranacionalističke, te da je srpska delegacija podijeljena u dva tabora – Poplašenov i Dodikov. Ove informacije jesu, možda, zanimljive, ali su gledaoci zaslužili i da čuju kako teče (i šta je ko izjavio) na samom postupku. Taj isti dan problematična je i najava voditelja dnevnika koji kaže da je “dodjeljivanje 250 placeva Srbima u Brčkom Farand nazvao biološkim zidom”. Međutim, prateći druge medije, dolazimo do zaključka da je ovo bila konstatacija jednog novinara na Farandovoj pres konferenciji, koju je Farand prokomentarisao riječima “možda bi se to moglo tako nazvati”.

12.2. emitovani su razgovori, koje je izvještač u Beču, snimio sa šefom srpske i federalne delagacije Nikolom Šarovićem i Ejupom Ganićem, te hrvatskim svjedokom Ivanom Krndeljom. Međutim, prilog je montiran tako da su “izvađene” pojedine Šarovićeve izjave, a zatim na njih “nalijepljene” izjave Ganića ili Krndelja. Praktično, svaka Šarovićeva tvrdnja je pobijena bošnjačkim ili hrvatskim argumentom. Naprimjer, Šarović kaže da se postupak vodi o arbitražnoj liniji za Brčko, a Ganić kaže da to nije tačno, već je u pitanju cijeli grad. U principu, u ovom trenutku nije važno ko je od njih u pravu, ali ovakva novinarska montaža je profesionalno nekorektna, i postavlja se pitanje zašto nije dozvoljeno da svako iznese svoje stavove, pa da gledaoci izvlače zaključke.

Praćenje arbitražnog postupka u Beču je bilo garnirano i priložima koji su sadržavali izjave, mahom Bošnjaka, koji insistiraju da Brčko pripadne Federaciji. Tako, 8.2. reporter iz Tuzle pravi reportažu u kojoj razgovara sa izbjeglim Brčacima. Uz to na početku daje komentar. “Bilo bi dobro kada bi učesnici arbitraže došli u Plutače (mjesto gdje su izbjeglice)”. Na kraju prilog zaključuje riječima: “Valjda ovi ljudi imaju pravo na svoje lijepe kuće i grad koji vole”. 14.2. emitovan je razgovor sa demonstrantima u Beču, koji insistiraju na tome da Brčko pripadne Federaciji. Među demonstrantima je i Tilman Cilh, predsjednik Društva za ugrožene narode, koji u dva navrata ponavlja da će “doći dan kada će Brčko postati slobodno”.

Kosovo

Pregovore o Kosovu u dvorcu Rambuje kod Pariza za Televiziju Bosne i Hercegovine je pratio Dževad Sabljaković, novinar koji živi u Parizu. Sabljaković se odlučio za varijantu da izvještava čisto, bez komentara, navodeći činjenice, a eventualno davanje širih objašnjenja je bilo u svrhu boljeg razumjevanja situacije. Njegovo izvještavanje je nadopunjavano brojnim agencijskim vijestima i priložima iz evrovizijske razmjene. Konkretno, gledaoci su mogli slikom i tonski da čuju 14.2. izjave američkog državnog sekretara Medlin Olbrajt i predsjednika Srbije Milana Milutinovića.

Izvori vijesti o Kosovu i pregovorima su raznoliki te dolaze i sa srpske i albanske strane. Po onome što je navedeno, to su agencije BETA, ONASA i BH Press, zatim list Koha Ditore i vlastiti izvještač iz Prištine.

Da veliki značaj TV BiH daje rješenju kosovske situacije svjedoči i činjenica da je Dnevnik 11. februara počeo sa viješću da je srbijanska delegacija prihvatila principe međunarodne kontakt grupe za razrješenje konflikta, a 13.2 serijom informacija oko Kosova. Emisiju tog dana je voditelj počeo agencijskom viješću da je predsjednik SAD Klinton spreman poslati 4000 vojnika na Kosovo. Potom je uslijedio izvještaj specijalnog dopisnika sa pregovora iz Pariza i mnoštvo agencijskih informacija koje su upotpunile sliku. Na kraju bloka o Kosovu je uslijedio izvještaj sa jedne tribine u Sarajevu na kojoj je govorio nekada istaknuti kosovsko-albanski političar Azem Vlasi, tako da su gledaoci mogli iz prve ruke čuti albansko viđenje problema.

U posmatram periodu Dnevnik TV BiH se nije upuštao u komentarisanje kosovske situacije. Izvještavanje je bilo “hladno” i sveobuhvatno. Osnovni cilj, da gledaoci dobiju što širi uvid u ovo kompleksno pitanje postignut je.

Pokrivenost

Dnevnik TV BiH ima samo relativnu pokrivenost sa informacijama iz cijele Bosne i Hercegovine. Ubjedljivo najviše su zastupljeni prilozi i vijesti sa teritorija Federacije sa bošnjačkom većinom, potom slijede informacije van granica zemlje, i naposljetku događaji iz hrvatskog dijela Federacije i Republike Srpske.

Tokom monitorisanog perioda u Dnevniku su objavljena samo četiri priloga iz Republike Srpske od kojih je jedan bio baziran na agencijskim vijestima (8.2, 9.2., 13.2., 14.2.) i tri priloga sa teritorija gdje je hrvatski narod većinski (9.2., 11.2., 14.2.).

Ipak, i ovi podaci se mogu smatrati ohrabrujućim u smislu pokrivenosti, s obzirom da su autori priloga takozvani domicilni izvještači, dakle novinari koji žive u tim sredinama. TV BiH je, bar prema učestalosti javljanja, pronašla stalnog izvještača u Banja Luci (Mišo Vidović) i Orašju (Tihomir Bijelić). Takođe, u zadnje vrijeme je primjećeno da se specijalno za TV BiH javljaju i neki novinari iz zapadne Hercegovine. Ova tv kuća povremeno praktikuje da pošalje reportera iz Sarajeva koji obrađuje neki, uglavnom sporovozni događaj na, do juče, nepristupačnoj teritoriji. U monitorisanom periodu bilježimo takav “izlet” novinarke Sanele Prašović koja je u zapadnoj Hercegovini obradila temu sukoba franjevaca i Vatikana (13.2.).

Zanimljivo je da TV BiH ima dopisnika u Beogradu (Slaviša Numić), a nema u Zagrebu (bar takav se utisak stiče u promatranju ovog ciklusa emisija).

Izvještači koji se javljaju iz RS, SR Jugoslavije i tzv. hrvatskih teritorija vrlo profesionalno obavljaju svoj posao. Izvještaji obrađuju uglavnom najznačajnije teme iz regiona (Vidović pokriva cijelu zapadnu RS, a Bijelić hrvatski dio Posavine) i svode se na prezentiranje informacija i činjenica bez dodatnog komentaranja. Međutim, ovo nije karakteristika i ostalih izvještača TV BiH. Već smo naveli dopisnika iz Tuzle, koji kroz izvještaje skreće pažnju na pojedine nepravde prema Bošnjacima, ali ne kroz navođenje činjenica, već svoje dodatne komentare.

U Dnevniku TV BiH prisutni su i prilozi istraživačkog novinarstva koji obrađuju unutar političke i ekonomske teme. Ovakvi prilozi svojim kvalitetom variraju. Izdvojicemo po jedan pozitivan i negativan primjer.

Kao primjer izuzetno zanimljivo napravljenog priloga je sastanak u Kotor Varoši između srpskog izbjegličkog udruženja “Ostanak” i bošnjačkih udruženja izbjeglica (13.2.). Međutim, ovaj događaj je samo povod da se napravi šira tema koja pokazuje suštinsku razliku između srpskih i bošnjačkih izbjegličkih stavova. Prvi žele ostanak svih Srba izbjeglica u RS i zamjenu imovine, dok drugi povratak na svoja ranija ognjišta. Novinar je dao priliku i jednoj i drugoj opciji da iznesu svoje stavove, što nije baš uvijek slučaj na ovdašnjim medijima.

Dan kasnije iz Bihaća je emitovan prilog koji je imao namjeru da istraži navode ombudsmena da su u Cazinu ugrožena ljudska prava simpatizera opozicije. Međutim, čitav prilog djeluje kao odbrana vlasti od napada ombudsmena. Emitovana je prvo izjava jednog lokalnog ombudsmena koji tvrdi da postoje brojne prijave o ugroženosti ljudskih prava onih koji ne misle kao vlast (doduše ne navodi konkretne primjere, ali ih je izvještač mogao naći u pisanom izvještaju). Potom novinar daje izjave lokalnog člника SDA, direktorice TV Cazin i slučajnih prolaznika na ulici koji tvrde da to nije tačno. Na kraju novinar zaključuje: “Ovo Cazinu nije trebalo u trenutku obnove ljudskih duša”. Ovakav zaključak u stilu “pomirite se ljudi” nema veze sa istraživačkim novinarstvom (kojeg u suštini nije ni bilo). On zamagljuje činjenicu da u bihačkoj krajini nije samo na djelu sukob dvije političke opcije, kao posljedica krvavog unutarbošnjačkog rata, već i mukotrpano probijanje demokratije.

Dnevnik TV BIH uređuju po dva urednika, s tim da se u ulozi voditelja pojavljuje samo jedan. U monitorisanom periodu, na osnovu identifikacije sa imenom i prezimenom, bilo je 11 pojavljivanja Bošnjaka, a kao jedan kourednik naveden je Srbin. Zabilježeno je i jedno pojavljivanje Hrvata (koji je imao isključivo voditeljsku, a ne uredničku ulogu)

Opšti utisak je da je centralni dnevnik TV BiH postao otvorenija emisija u odnosu na ranije monitorisane periode, sa većim brojem izvještača iz raznih djelova zemlje. Međutim, ako ova televizija želi postati uistinu federalna, pa možda i javna za cijelu BiH, neophodno je energičnije proširiti dopisničku mrežu i ustupiti više prostora onim političkim opcijama, koje nisu na liniji razmišljanja bošnjačke vizije budućnosti zemlje. Takođe dio izvještača ovog medija iz pojedinih regiona, nije na visini profesionalnog zadatka, i po utisku monitora, svom položaju može zahvaliti samo činjenici da je tokom ratnog perioda ostao privržen izvještavanju ovoj tv kući.

Srpska televizija (SRT)

U centralnom Dnevniku SRT-a najzastupljenija tema je bio arbitražni postupak za Brčko u Beču i kosovska situacija sa posebnim akcentom na pregovore u Rambujeu. Dominantno mjesto u Dnevniku je zauzimalo i veliko snježno nevrijeme koje je zahvatilo zapadni dio Republike Srpske. O svim ovim temama je izvještavano kontinuirano i opširno.

Brčko

Tokom prva tri dana arbitražnog postupka Srpska televizija je imala vlastitog izvještača koji je došao iz Banja Luke (Milka Čeremić), a kasnije je njenu ulogu preuzeo novinar beogradskih Večernjih novosti (Zoran Mirković) koji je bio najavljan da se javlja specijalno za SRT. Čak pet dana Dnevnik je počinjao sa događanjima iz Beča, dok je u dva navrata primat prepušten velikom nevremenu u Evropi i RS (11.2.) i recipročnim ekonomskim mjerama RS prema SR Jugoslaviji (10.2.).

Vlastiti izvještač iz Brčkog, kao i voditelji SRT-a u studiju, problem Brčkog nazivaju "arbitražnim sporom o dijelu međuentitetske linije kod Brčkog", mada je to ranije od strane predstavnika međunarodne zajednice demantovano. Za razliku od njih, spomenuti izvještač Večernjih novosti postupak u Beču naziva "arbitražnim postupkom za grad Brčko".

SRT se opredijelio za varijantu relativno hladnog izvještavanja o ovoj problematici, bez novinarskih emotivnih nastupa. Izvještaji dopisnika su bili uglavnom telegrafski i u njima je prepričavan sam tok postupka. Dva jedina novinarska zapažanja primijetili smo 9.2., kada je izvještač konstatovao da je "Farand na svjedočenju bio nepristrasna i neutralna osoba u sporu", i 14.2. kada je novinar potencirao izlaganje predsjednika Federacije Ive Andrića Lužanskog koji je izrazio protivljenje distriktu. Novinar je zatim zaključio kako vlada "nejedinstvo u bošnjačko-hrvatskoj delegaciji u Beču".

13.2. za Dnevnik su se telefonski iz Beča javili premijer Milorad Dodik i predsjednik skupštine Petar Đokić koji su najavili šta će govoriti na saslušanju, naglasivši pri tome značaj donošenja konačne odluke i, naravno, zahtijev da Brčko definitivno pripadne Republici Srpskoj.

Kosovo

Pregovore u Rambujeu Dnevnik Srpske televizije je pratio svakodnevno i to posredstvom specijalno angažovanog dopisnika agencije Tanjug iz Pariza. Tanjugov izvještač je slao tzv. čiste izvještaje bez dodatnih komentara, ali potencirajući uglavnom srpske stavove iznese u Rambujeu. Poseban prostor je dat 12.2. predsjedniku Srbije Milutinoviću koji je izrazio spremnost se izravno sastati sa albanskom delegacijom. Pri tome je Milutinović emitovan i tonski, što je preuzeto iz međunarodne razmjene.

Iako kosovska zbivanja nisu bila uvijek u vrhu emisije, njima je posvećivan ogroman prostor. Nekada čak i do 10 minuta u Dnevniku. U većini posmatranih dana koncepcija je bila prvo da se emituje najnoviji izvještaj iz Rambujea, a potom bi sljedile brojne agencijske vijesti sastavljene od reakcija međunarodnih zvaničnika na kosovske pregovore i prezentiranja (bezbjednosne) situacije na Kosovu. Izvori tih vijesti nisu uvijek navođeni, ali na osnovu onoga

što se čulo, riječ je o agencijama “Tanjug”, “Srna”, “Beta”, te pozivanje na list “Koha Ditore” (vjerovatno opet po Beti).

Novinari SRT-a svojim ponašanjem nisu iskazivali propagandističku pristrasnost u ovom srpsko-albanskom konfliktu. Međutim, bila je prisutna negativna selekcija informacija pri čemu su u prvi plan stavljanje vijesti u kojima međunarodni zvaničnici za krvoproliće na Kosovu i zastoje u pregovorima optužuju samo albansku stranu ili obje strane, dok su kritike na srpski račun stavljanje u drugi plan.

13.2., kada je riječ o Kosovu, SRT je napravio prilog vrijedan pažnje (i pohvale). Prezentirani su, posredstvom agencije Beta, najvažniji aneksi eventualnog mirovnog sporazuma o Kosovu. Gledaocima je objašnjeno kako će teći civilna implementacija sporazuma, struktura vlasti, odvijanje izbora, navedeno je i tačno koliko će koja strana moći imati policajaca i vojnika, kako će se štiti granice Kosova i Srbije... Za mnoge gledaoce u BiH, ali i u samoj Srbiji, ovo je bila istinska novost.

Pokrivenost

Većina priloga i informacija objavljenih u Dnevniku SRT-a potiče iz dijela Republike Srpske gdje je na vlasti (ili dijeli vlast) Koalicija Sloga. Teritorijalno, riječ je prvenstveno o zapadnom dijelu RS i Bijeljini na istoku. Međutim, ovaj politički momenat ne treba uzeti kao isključivi razlog, s obzirom da mnoge sredine gdje su SDS i radikali na vlasti, nisu previše medijski interesantne. U posmatranom periodu primjećeno je da SRT ima dopisnike u Trebinju, Srpskom Sarajevu i Palama. Na osnovu nekih ranijih zapažanja po potrebi se “aktivira” Srbinje (Foča). Očigledno je da SRT nije više u uslovima teritorijalne izolacije u kakvoj je bio prije godinu ili dvije, kada je politička kriza u RS bila na vrhuncu.

Pokrivenost događaja u Federaciji BiH je izuzetno loša i svodi se, uglavnom, na blok nekoliko vijesti iz Federacije u sredini emisije, uz obaveznu najavu voditelja: “Slijede vijesti iz Federacije”. U ovom segmentu programa, profesionalnost SRT-a je vrlo upitna. Riječ je o apsolutno negativnoj selekciji informacija, pri čemu se potencira i objavljuje samo ono što je ružno u Federaciji, odnosno gdje su problemi u njenom funkcionisanju (ubistvo Hrvata u Travniku, smjena bošnjačkih zvaničnika u Bugojnu, neslaganja i grube optužbe Bošnjaka i Hrvata na federalnom nivou, potenciraju se stavovi koji traže razgradnju Federacije...).

Ova ratna zaostavština je ublažena činjenicom da tv ekipa SRT-a iz Srpskog Sarajeva redovno pokriva sjednice zajedničkih organa BiH u Sarajevu, izvještavajući dosta profesionalno. Takođe, 10.2. objavljen je zanimljiv i profesionalno korektno napravljen prilog iz Sarajeva gdje se Visoki predstavnik Vestendorp sastao sa izaslanstvom pojedinih građanskih udruženja (Krug 99, AMV) pri čemu su izneseni stavovi o Brčkom kao distriktu te nužnosti saradnje entiteta i nacija u BiH.

Svi voditelji i urednici Dnevnika (potpisana su obično tri, a pojavljuje se samo jedan) su srpske nacionalnosti.

Opšti je utisak da je Srpska televizija doživjela značajan profesionalni napredak. Većina priloga je novinarski i tehnički korektno obrađena. Nekada ovoj televiziji svojstven “jezik mržnje” je u potpunosti nestao. Međutim, još uvijek je prisutna negativna selekcija informacija što se naročito očitava u bloku vijesti iz Federacije BiH, te držanje gotovo potpuno po strani “vrućih” tema, kao što su povratak izbjeglica, ratni zločinci...

U suštini, ova televizija uopšte nema ambicije da izlazi izvan entiteskih granica, poput TV BiH. Vijestima iz Federacije se daje značaj isti kao i ostalim vijestima iz svijeta, a dolasci vlastitih reporterskih ekipa u Federaciju su prvenstveno u konekciji sa određenim srpskim interesima kao što su naprimjer zajednički organi. Statistike radi, u tri navrata su ekipe SRT-a dolazile u Sarajevo, a, u monitorisanom periodu, je objavljeno 35 kratkih agencijskih vijesti iz Federacije BiH.

Politički odnos ove televizije se najbolje oslikava kroz vremensku prognozu na kraju emisije gdje se prvo prezentiraju temperature u Republici Srpskoj, a potom Federaciji BiH – “Bosna cijela u dva dijela”.
(Media plan institut – Monitoring centar).

Okno monitora

Snaga političke karikature

Oskudica je tekstova u ovdašnjoj štampi koji se na istraživačko-analitički način bave određenim novinarskim žanrovima. Posebno se nedovoljno piše o **karikaturi**, toj izuzetno složenoj likovno-grafičkoj i žurnalističkoj tehnici.

Najnoviji sarajevski Svijet (21. 02.) donosi kao udarni prilog tekst o političkoj karikaturi iz pera svoje saradnice Faide Rahmanović. Šlagvort za njenu priču je novogodišnja karikatura Bože Stefanovića objavljena na naslovnoj strani njegovog matičnog lista Oslobođenje, te nespretna reakcija jednog od čelnih ljudi SDA (karikatura je ocijenjena kao napad na bošnjački narod i njegovu vodeću stranku). Upravo poenta teksta je, ne samo razobličavanje pogrešnog čitanja političke karikature, već uzaludnost samog diskursa na tu temu.

Ostale su izvjesne nejasnoće u redakcijskoj opremi teksta, koji je jedno sugerisao na naslovnoj strani: “Država i karikatura: Tužni smijeh”, a sasvim drugo unutra: “Smijeh i politika” (nadaslov) i “Karikatura političke karikature “ (naslov)?! Ovako sročeni naslov odudara od konteksta priloga, sa čime se složila i autorica. Ipak, sve ovo ne umanjuje vrijednost samog teksta.

Oklevetani komšiluk

Da li je još nekom potrebno dokazivati magičnu moć odrednice **komšiluk**? Mada turcizam, tačnije derivativ od **komšu** (susjed), zajedno sa ostalim izvedenicama, ova riječ još uvijek predstavlja metaforu snažnog svekolikog, a posebno političkog naboja. Ipak, u vikend-prilogu Puls/Glas srpski Banja Luka (6. i 7. februara), “komšiluk” je oklevetan kroz tekst Žarka Janjića. Ovaj tekst je zapravo kompilacija norveških priča Željka Vukovića (predstavljen čitaocima kao “posljednji predsjednik Udruženja novinara bivše BiH”), sabranih u rukopisu “Potemkinovo Sarajevo”.

Vuković otkriva “razornost” i “konspirativnost” instituta kafe, odnosno “kafenisanja”, što je navodno turski izum, kako bi se dokučilo šta Srbi zatvoreni u svoje kuće razmišljaju o Turcima?! Onespokojava način kako je tekst redakcijski složen: “Kafa, smrt i život” (naslov), dok međunaslov doslovno glasi: “Komšiluk je apsolutno bila najveća laž...”

SRNA u Sarajevu: profesionalno

Nedavno je Milan Nogo, novinar SRNA-e vodio iscrpan razgovor sa novim protonamjesnikom Srpske pravoslavne crkve (SPC) u “federalnom Sarajevu”, sveštenikom Zoranom Perkovićem. Razgovaralo se u širokom dijapazonu – od stanja crkava, povratka Mitropolije, preko sahrana i grobalja, do slava i vjenčanja. Kroz cjelokupan razgovor, kad god su je se doticali, vlast (bilo kantonalna ili federalna) je stavljena u pozitivan kontekst.

Ovaj tekst je integralno prenesen, najprije u Dnevničkim nezavisnim novinama (08. 02.), pod naslovom “Povratak pravoslavlja u Sarajevo”, a dan kasnije u Glasu srpskom: “Pravoslavlje se

vraća u Sarajevo”. Zanimljivo je kako su obje novine imale izvučen identičan podnaslov: “Srbi u Sarajevu imaju svoja prava, ali kao da neće da ih dovoljno koriste”.

(Media Plan Institut – Monitoring centar)

Zaštita novinarskih prava

Pozovite 657 378 (IMC help-line)

Nedavno ustanovljena *Help-line* (vrsta novinarskog SOS-a), samo je dio široke lepeze aktivnosti Nezavisne komisije za medije (IMC), čiji je rad često posmatran u redukovanoj formi, uglavnom na crti regulative i nadzora. Međutim, u obavijesti za javnost od avgusta prošle godine, jasno je rečeno kako će Komisija pružati pomoć ugroženim novinarima, kako bi im se omogućio puni zamah u razvoju “slobodnog, pluralnog, profesionalnog i nezavisnog novinarstva”, kao postulatima za koje se zalaže Nezavisna komisija za medije.

Help-line omogućava novinarima u BiH da ukažu na slučajeve kad su ometani ili onemogućeni u svom profesionalnom radu, odnosno kad im je uskraćen ili otežan rad u skladu sa opšteprihvaćenim međunarodnim žurnalističkim standardima. Svaki registrovani slučaj IMC će pažljivo i temeljito ispitati, a nalazi učiniti dostupnim javnosti. Mada nema nesposredne izvršne ingerencije, IMC / *Help-line* može, zavisno od stepena i karaktera prekršaja, preduzeti i druge mjere kako bi se osujetili budući pokušaji ometanja novinara da profesionalno obavljaju svoju dužnost.

Help-line je počela sa radom početkom februara, a već prve dvije nedjelje potvrdile su opravdanost ovog servisa, koji radi non-stop (24 sata). Njegov telefon je 387 71 657 378. Usluge su na lokalnim jezicima i na engleskom. Zaključno sa 14. februarom ove godine, 14 novinara kontaktiralo je IMC. Registrovani slučajevi su u rasponu od otvorenih prijetnji do suptilnih mehanizama, što sve otežava njihov profesionalni rad.

Kako bi se omogućio što optimalniji ambijent u kojem će domaći novinari raditi, IMC ističe sljedeće principe i uslove:

- puna privrženost novinara objektivnoj uređivačkoj politici i radni ambijent koji će štititi profesionalna novinarska prava;
- puna privrženost generalnom pravu novinara, naročito onih u elektronskim medijima, da im se prilikom njihovog rada garantuje prisustvo njihovih tehničara i opreme;
- novinari mogu nositi sa sobom odgovarajući referentni materijal, uključujući lične bilješke, ali da sve to striktno koriste u profesionalne svrhe;
- novinari treba da svoje profesionalne zadaće obavljaju u duhu sa novinarskim kodeksima i u skladu sa zakonom;
- IMC snažno podržava korektno i nepristrasno izvještavanje u skladu sa međunarodnim novinarskim kodeksima i standardima;
- IMC sugerije da se poštuju prava i novinara i pojedinaca. Svaki građanin ima pravo na demanti, izvinjenje ili repliku u štampi. O tom pravu treba upoznavati javnost;
- IMC takođe smatra kako je neophodno što prije temeljito preispitati medijsko i srodno zakonodavstvo u BiH;
- IMC snažno podržava legalizaciju zakona o javno izrečenoj kleveti, kako bi se novinari bolje zaštitili od sudskih zloupotreba. Ima očitih indikacija kako se novinarima prijeti zatvorom, kako bi se privolili na omekšano i ružičasto izvještavanje, ne kritikujući ništa i nikoga, a naročito ne nosioce javnih funkcija.

(Elena Drozdik, koordinator regionalnih ureda IMC, zadužena za projekat zaštite profesionalnih novinarskih prava)

Vijesti

Američki informativni centar u Sarajevu

U prošli četvrtak (18. februar) u Sarajevu je otvoren Američki informativni centar. Ova informativna i kulturna institucija američke države prvi put je otvorena u Sarajevu 1975. godine. U proljeće 1992. godine, na samom početku rata, njen bogati knjižni fond je prenesen u sarajevsko naselje Dobrinja, gdje je sačuvan zahvaljujući jednom mladom Sarajliji, korisniku američke čitaonice.

Sada je centar opremljen velikim brojem knjiga i drugih publikacija sa opsežnim informacijama o Sjedinjenim američkim državama. Njegovi korisnici moći će koristiti veći broj kompjuterskih baza podataka, Internet, programe sa CD ROM-a.

Američki informativni centar se može kontaktirati preko koordinatora centra Rusmira Nikšića, tel. 387 71 665 – 851, 665 – 841 ili fax 665 – 836, e-mail: irc@bih.net.ba

U okviru Centra djeluje Savjetovalište za obrazovanje u USA. Koordinator za razmjene je Margaret Sarhan, tel: 387 71 665 – 851 ili 665 – 841, fax: 665 – 836.

Pritisci na Radio Prnjavor

Emitovanje Radio Prnjavora je ozbiljno dovedeno u pitanje. Kako pišu Dnevne nezavisne novine, Izvršni odbor opštine Prnjavor namjerava da deložira radio stanicu iz prostorija u koje bi se, po zamisli opštine, smjestile inspeksijske službe. Još ranije opštinska vlast je zaplijenila dio prostorija ovog radija u koje je smjestila Opštinski sud za prekršaje, tako da je funkcionisanje redakcije već sada otežano.

Po pisanju ovog banjalučkog lista, spor između opštine i radija je političke prirode, i datira od prošle godine kada je Vlada Republike Srpske postavila privremene upravnike pojedinim radio stanicama, među kojima je bio i Radio Prnjavor. Opštinska vlast, u kojoj dominira SDS, za razliku od radnika, nikada nije prihvatila novog direktora radija tvrdeći da je izraziti simpatizer Koalicije Sloga.

Po tvrdnjama Dневnih nezavisnih novina, Radio Prnjavor je za sve političke opcije otvorena stanica. Međutim, predstavnici SDS-a su do sada odbijali da ovoj stanici iznesu svoje stavove.

Pored prijetnji istjerivanjem iz prostorija, opštinska vlast je reducirala i finansijsko pomaganje ove stanice.

Međunarodna zajednica nezadovoljna promjenama na RTV BiH

“U proteklih šest mjeseci međunarodna zajednica je osigurala dva miliona maraka za RTV BiH” – rekao je za Večernje novine zamjenik Visokog predstavnika za medije Sajmon Hejzlok. Međutim, po njegovim riječima, OHR nije zadovoljan kako je taj novac utrošen.

“Tražimo rekonstrukciju programa, a ne finansiranje infrastrukture i administracije” – rekao je Hejzlok, dodavši da je međunarodna zajednica spremna uložiti u TV BiH 3,5 miliona dolara, ako se napravi uspješna transformacija ovog medija.

Po njegovom mišljenju, ozbiljan problem na RTV BiH je ogroman broj radnika - čak 1500. On je, uporedbe radi, naveo da cjelokupan program OBN-a realizira 130 radnika. Takođe je najavio da će u upravni odbor RTV BiH ponovo ući jedan stranac, i to najvjerovarnije opet Slovenac.

NUPN Mostara: “ Nova podvala iz HRT “

Nezavisna unija profesionalnih novinara (NUPN), Podružnica Mostar, oglasila se povodom emisije “Na svjetlu dana”, koju je HRT emitovala 17. februara ove godine u udarnom večernjem terminu. U oštro sročenom saopštenju za javnost, između ostalog, stoji: “ ... Mijenjajući teze, izvrćući istinu, navodno dokumentarni film koji je emitirala, HRT manipulira činjenicama i snimcima tako da se žrtve rata iz istočnog dijela Mostara u tom filmu prikazuju kao – hrvatski stradalnici.”

U nastavku saopštenja, podsjeća se na opravdanost odluke međunarodne zajednice o daljem reemitovanju programa HRT u BiH, s obzirom da “HRT još nijednom nije pokazala da želi biti javna TV, lišena političkih uticaja”.

NUPN Mostar na kraju saopštenja poziva Nezavisnu komisiju za medije (IMC), da istraži ovaj nemio medijski slučaj, te da u skladu sa mandatom i ovlaštenjima preduzme odgovarajuće mjere.

Na pragu novog vijeka

 SLUŠAJTE SVOJIM UŠIMA!

 GLEDAJTE SVOJIM OČIMA!

 MISLITE SVOJOM GLAVOM!

Savjet Media plan Instituta:

Prof.dr Muhamed Nuhić, Hamza Bakšić (Sarajevo); Perica Vučinić (Banja Luka); mr Lenart Šetinc (Ljubljana); Prof.dr Mario Plenković (Zagreb); mr Louis de la Ronciere (Paris); mr Aleksandar Todorović (Montreux); Prof. dr Slavo Kukić (Mostar); Prof.dr. Mirosljub Radojković (Beograd).